

Катерина Богданівна Козак,
доктор економічних наук, директор,
ORCID 0000-0002-8099-6607,
e-mail: red.edit.10@gmail.com,

Навчально-науковий інститут
економіки, управління і бізнесу ім. Г. Е. Вейнштейна,
Одеський національний технологічний університет, м. Одеса,

Роман Васильович Бакай,
здобувач третього (освітньо-
наукового) рівня вищої освіти,
ORCID 0000-0003-3548-6517,
e-mail: Roman.Bakay@gmail.com,

Юрій Михайлович Буряченко,
здобувач третього (освітньо-
наукового) рівня вищої освіти,
ORCID 0009-0005-4154-5327,
e-mail: fiat_sto@ukr.net,

Одеський національний технологічний університет, м. Одеса

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Вступ. В умовах глобалізації, посилення конкуренції та швидких змін ринкового середовища особливої значущості набуває проблема забезпечення конкурентоспроможності підприємств. Традиційні підходи, орієнтовані переважно на ресурсне забезпечення та короткострокову прибутковість, вичерпують свій потенціал у довгостроковій перспективі. Натомість зростає потреба в стратегічному, адаптивному та проактивному управлінні, здатному забезпечити не лише миттєву ефективність, а й сталість розвитку.

Сталий розвиток передбачає збалансоване врахування економічних, екологічних і соціальних аспектів діяльності підприємства. У цьому контексті конкурентоспроможність перестає бути лише індикатором економічної ефективності – вона трансформується у багатовимірну характеристику, що відображає здатність підприємства адаптуватися до викликів сталого розвитку, відповідати вимогам зацікавлених сторін та зберігати свою позицію на ринку в довгостроковій перспективі.

Таким чином, управління конкурентоспроможністю в умовах сталого розвитку є не лише актуальним, але й критично важливим завданням для забезпечення життєздатності, стратегічної стабільності та інноваційного потенціалу підприємств. Воно потребує нових підходів, інтеграції сучасних управлінських інструментів і постійного моніторингу змін у зовнішньому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішення проблеми щодо формування ефективних моделей управління конкурентоспроможністю підприємства базується на наукових зарубіжних і вітчизняних працях, що присвячено вдосконаленню теоретичних і практичних аспектів управління конкурентоспроможністю. Дослідженням теоретичних та практичних аспектів конкуренції та конкурентоспроможності підприємств займаються В. Андрійчук, Я. Базилук, Л. Балабанова, С. Волик, О. Гуцалюк, Є. Діденко, Н. Євтушенко, Я. Жаліло, А. Загородній, Т. Ільченко, С. Клименко, К. Козак, Ф. Котлер, К. Кузнєцова, В. Лагодієнко, О. Ніколюк, А. Мокій, М. Портера, І. Прібільнова, О. Родіна, Т. Савченко, А. Сміт, Н. Тарнавська, І. Франів, Г. Хемел та інші українські вчені. Але, актуальним залишається питання встановлення взаємозв'язку між рівнем розвитку підприємства та його конкурентоспроможністю.

Метою статті є встановлення взаємозв'язку між управлінням сталим розвитком підприємства та його конкурентоспроможністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення сучасних підходів до управління конкурентоспроможністю, їх критичний аналіз і адаптація до специфіки національної економіки дозволяють українським підприємствам не лише зберігати свої позиції в умовах загострення конкурентного тиску,

але й відкривати нові горизонти стратегічного розвитку. Ефективна система управління конкурентоспроможністю передбачає багаторівневу структуру, в якій чітко виокремлюються вхідні та вихідні елементи, керівні та керовані компоненти. Кожен із них виконує специфічну функцію, що забезпечує комплексність підходу до управління та можливість оперативного реагування на зміни в зовнішньому середовищі [1].

Такий підхід дозволяє підприємствам формувати системну здатність до адаптації, інновацій та пошуку нових ринкових можливостей, що є визначальним для збереження конкурентних переваг. У цьому контексті об'єктом управління виступає не лише продуктова складова, але й стратегічно важливі елементи внутрішньої діяльності підприємства, зокрема фінансові ресурси, маркетингова політика, кадровий потенціал, технологічна база, організаційна структура та інноваційні процеси.

Сучасні економічні реалії свідчать про зміну пріоритетів в управлінні конкурентоспроможністю – акцент переноситься з традиційного ресурсно-орієнтованого підходу до майбутньо-орієнтованої моделі, заснованої на стратегічному плануванні та управлінні потенціалом. Це передбачає необхідність прогнозування трансформацій ринкового середовища, розробки альтернативних сценаріїв дій та підвищення гнучкості підприємства у реагуванні на зовнішні виклики.

Для ефективного управління конкурентоспроможністю підприємства доцільно застосовувати різноманітні моделі, що дозволяють комплексно охопити внутрішні та зовнішні чинники, які впливають на позиції підприємства на ринку [2-4]. Однією з таких моделей є модель життєвого циклу продукту (JCP), яка дає змогу аналізувати динаміку продажів і прибутковості на різних етапах існування товару, починаючи з його впровадження і завершуючи спадом. Вона є важливим інструментом для вибору оптимальних маркетингових стратегій у залежності від фази життєвого циклу продукту, що, у свою чергу, забезпечує адаптивність підприємства до змін ринкового попиту.

Вагоме значення в контексті стратегічного аналізу конкурентного середовища має модель п'яти конкурентних сил М. Портера [2], яка дозволяє ідентифікувати та оцінити вплив таких факторів, як загроза нових учасників ринку, ринкова влада споживачів і постачальників, наявність товарів-замінників, а також інтенсивність внутрішньогалузевої конкуренції. Виявлення сили впливу кожного з цих факторів допомагає підприємству розробити відповідні заходи з підвищення власної конкурентоспроможності.

Ще одним ефективним інструментом є модель цінності для клієнта (Customer Value Model), яка орієнтована на глибоке розуміння споживчих уподобань та очікувань. Ця модель дозволяє підприємству ідентифікувати основні ціннісні компоненти своєї

продукції чи послуг: функціональну (користь), емоційну (почуття), економічну (ціна відносно альтернатив) та соціальну (вплив на статус у соціумі) цінність. Орієнтація на створення максимальної цінності для споживача не лише зміцнює ринкові позиції підприємства, а й формує лояльність до бренду.

Таким чином, системне використання сучасних моделей управління конкурентоспроможністю створює основу для стратегічного прогнозування, своєчасної адаптації до змін ринкових умов та зростання цінності підприємства в очах споживача.

Формування ефективної системи управління конкурентоспроможністю підприємства передбачає застосування комплексу взаємопов'язаних механізмів, які забезпечують адаптацію до змін середовища та стале зростання конкурентних переваг. Одним із ключових елементів є система стратегічного планування, що орієнтована на довгострокову перспективу розвитку і передбачає формування стратегій, здатних забезпечити підприємству лідируючі позиції на ринку [1]. Така система дозволяє заздалегідь визначити напрями діяльності, виявити потенційні виклики та сформулювати відповідні заходи для їх подолання.

Важливою складовою механізму є система моніторингу та контролю, яка передбачає постійне відстеження показників конкурентоспроможності підприємства та оперативну адаптацію управлінських рішень до змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі. Такий підхід дає змогу не лише виявляти відхилення від запланованих результатів, а й своєчасно коригувати стратегії розвитку. Значну роль у забезпеченні конкурентоспроможності відіграє система мотивації та стимулювання персоналу, адже саме людські ресурси виступають рушійною силою інновацій, підвищення якості продукції та покращення сервісного обслуговування.

Крім того, важливим чинником успішного функціонування підприємства є впровадження системи управління якістю, яка дозволяє гарантувати стабільно високий рівень характеристик продукції або послуг, що, у свою чергу, сприяє зростанню довіри споживачів і розширенню ринкової частки. Стандарти якості, зокрема ISO 9001, сприяють не лише внутрішній оптимізації процесів, а й підвищенню зовнішньої привабливості компанії.

Окремо слід виокремити систему управління ризиками [5, с. 17], яка забезпечує ідентифікацію, оцінку та мінімізацію впливу потенційних загроз, що можуть поставити під сумнів стабільність діяльності підприємства. Завдяки інтеграції вищезазначених механізмів у загальну систему управління, підприємства отримують змогу забезпечити комплексний підхід до підвищення своєї конкурентоспроможності в умовах постійно змінюваного ринкового середовища.

Механізми управління конкурентоспроможністю підприємства формуються за участю суб'єктів і об'єктів управлінської дії [6], що визначає їхню

системну природу та складну організаційну структуру. На макроекономічному рівні роль суб'єкта відіграють державні інституції, які впливають на загальну конкурентоспроможність національної економіки через формування регуляторного середовища, підтримку інновацій та розвиток стратегічних галузей. Об'єктом управління у цьому контексті виступають усі економічні процеси, що формують загальний потенціал країни на світових ринках.

На мікроекономічному рівні управління зосереджується безпосередньо в межах підприємства, де суб'єктом виступає управлінська команда на чолі з топ-менеджментом, а об'єктом – процеси, пов'язані з ефективним використанням ресурсів та розробкою довгострокових стратегій розвитку. Ці процеси охоплюють управління матеріальними, нематеріальними, інтелектуальними та людськими ресурсами, що в сукупності формують основу конкурентних переваг підприємства.

Важливим чинником забезпечення конкурентоспроможності є рівень професіоналізму менеджменту, його здатність визначати перспективні напрямки розвитку, виявляти можливості для зростання та гнучко адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Саме результативність управлінських рішень зумовлює, наскільки ефективно підприємство реалізовуватиме свій внутрішній потенціал у контексті ринкової конкуренції. Тому управління конкурентоспроможністю має розглядатися як динамічний процес, спрямований на інтеграцію внутрішніх ресурсів із зовнішніми викликами з метою досягнення сталого успіху.

Управління механізмом управління конкурентоспроможністю підприємства реалізується шляхом впровадження моделі управління його розвитком, що ґрунтується на поетапному та взаємопов'язаному процесі формування й реалізації управлінських рішень [6, 7]. Такий процес охоплює низку ключових складових, зокрема: стратегічне управління цілями розвитку, аналітичне оцінювання діяльності підприємства та формування алгоритмів прийняття рішень, які узгоджуються з обраними стратегіями та планами. Ефективність функціонування підприємства у сучасному конкурентному середовищі значною мірою залежить від здатності керівництва забезпечити єдність, внутрішню логічну послідовність та узгодженість стратегічних і тактичних управлінських рішень, що приймаються у межах загального вектору розвитку.

Важливою передумовою досягнення конкурентних переваг є належна реалізація управлінських рішень людським капіталом, що має відбуватись у межах політики адаптації загального стратегічного вектору підприємства. У цьому контексті визначено чотири пріоритетні напрямки адаптаційної політики [8, 9]: по-перше, розробка системи стратегій, спрямованих на нарощування ресурсного потенціалу та формування партнерських зв'язків; по-друге, формування збутової політики, включаючи створення

ефективної системи реалізації продукції; по-третє, оптимізація товарної та цінової політики; і, по-четверте, впровадження комунікаційної політики, спрямованої на формування позитивного іміджу підприємства та ефективне рекламне супроводження його продукції.

Слід підкреслити, що зміст стратегічних завдань адаптаційної політики тісно пов'язаний із життєвими циклами підприємства та його товарного портфеля, що вимагає гнучкості в підходах до стратегічного управління та постійного оновлення відповідних інструментів. Такий інтегрований підхід створює підґрунтя для довготривалого функціонування підприємства в умовах динамічного ринкового середовища.

Сталий розвиток підприємства – це модель управління, яка забезпечує довгострокове економічне зростання підприємства з урахуванням екологічних, соціальних та етичних аспектів, не завдаючи шкоди майбутнім поколінням. Вона базується на ідеї гармонізації трьох ключових компонентів: економічної ефективності, екологічної безпеки та соціальної відповідальності (рис. 1).

Таким чином, сталий розвиток – це не лише соціальна чи екологічна ініціатива, а стратегічний напрямок управління підприємством, що забезпечує його довготривалу стабільність і адаптивність до глобальних викликів.

Взаємозв'язок між управлінням розвитком підприємства та управлінням його конкурентоспроможністю є фундаментальним і багаторівневим, оскільки обидва поняття тісно переплетені як у змістовому, так і у функціональному вимірах (рис. 2). Управління розвитком підприємства охоплює довгострокове стратегічне планування, забезпечення ресурсного потенціалу, модернізацію виробництва, інновації, вдосконалення організаційної структури та адаптацію до змін у зовнішньому середовищі. У свою чергу, конкурентоспроможність підприємства – це здатність ефективно функціонувати у ринкових умовах, утримувати та розширювати свою частку на ринку, формувати конкурентні переваги та стабільно генерувати прибуток.

Конкурентоспроможність, таким чином, є результатом цілеспрямованого розвитку підприємства. Стратегічне управління розвитком формує підґрунтя для посилення позицій підприємства у конкурентному середовищі – за рахунок вдосконалення продукції, зниження витрат, впровадження нових технологій, покращення сервісу, розширення ринків збуту. З іншого боку, зростання конкурентоспроможності забезпечує сталість і динамічність розвитку підприємства, оскільки сприяє підвищенню доходів, залученню інвестицій і зміцненню репутації на ринку.

Висновки. Важливу роль у формуванні сучасного бізнесу відіграє перехід з традиційного ресурсно-орієнтованого підходу до майбутньо-орієнтованої моделі управління конкурентоспроможністю

Рис. 1. Концепція сталого розвитку підприємства

Складено автором.

Рис. 2. Взаємозв'язок між управлінням сталим розвитком підприємства та управлінням його конкурентоспроможністю

Складено автором.

підприємства, у якій основний акцент управління переноситься на стратегічну орієнтованість та прогнозування трансформацій ринкового середовища. Забезпечення ефективного управління конкурентоспроможністю відбувається за рахунок впровадження певних моделей (модель життєвого циклу продукту, модель п'яти конкурентних сил М. Портера, модель цінності для клієнта) та систем (система стратегічного планування, система моніторингу та контролю, система управління якістю, система управління ризиками).

Отже, управління сталим розвитком підприємства виступає інструментом реалізації потенціалу конкурентоспроможності, а сама конкурентоспроможність є критерієм успішності реалізованої стратегії розвитку. Без системного та адаптивного управління розвитком підприємства неможливо забезпечити стійку конкурентоспроможність, а без орієнтації на конкурентні переваги розвиток втрачає свою стратегічну цінність.

Література

1. Ільченко Т. Моделі та механізми формування системи управління конкурентоспроможністю підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. №58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-12>.
2. Котлер Ф., Армстронг Г. Основи маркетингу : підручник. Київ: Науковий світ, 2022. 880 с.
3. Портер М. Стратегія конкуренції: методика аналізу галузей і діяльності конкурентів: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 1997. 390 с.
4. Діденко Є. О. Модель управління конкурентоспроможністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2017. № 5. С. 23 – 29.
5. Свтушенко Н. О., Гончар Д. К. Механізм управління конкурентоспроможністю підприємств України. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2021. №1 (35). С. 16 – 21. DOI: <https://doi.org/10.31673/2415-8089.2021.011621>.
6. Савченко Т. В., Родіна О. В., Кривенко А. Л. Концептуальні підходи до формування конкурентної стратегії підприємств харчової промисловості. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2024. № 2(9). С. 43–48. DOI: [https://doi.org/10.31319/2709-2879.2024iss2\(9\).318838pp43-48](https://doi.org/10.31319/2709-2879.2024iss2(9).318838pp43-48).
7. Zavhorodnii A., Lagodiienko V., Zerkina O., Bondarenko S., Danylyshyn B., Kozachenko L. Selective Management in Sustainable Agri-Food Systems. *TEM Journal*. 2024. Vol. 13, Issue 4. P. 2931–2947. DOI: <https://doi.org/10.18421/TEM134-28>.
8. Волик С. В., Савченко Т. В., Прибільнова І. Б. Стратегічне управління конкурентоспроможністю аграрного сектору: розвиток кластерних структур. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. Т. 8. № 4, 2023. С. 371 – 375. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-4-59>.
9. Ніколюк О. В., Лагодієнко Н. В., Бендасюк О. О., Демченко А. М. Інструменти державної політики для стимулювання сталого розвитку. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2024. № 11(202). С. 83–97. DOI: <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2024.11.06>.
10. Ганзицька Т. С., Гуцалюк О. М. Вивчення підходів до оцінки технологічної зрілості підприємства. *Формування ефективних механізмів господарювання в умовах сучасної економіки: теорія і практика*: Тези доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 22–23 листопада 2012 р.). Запоріжжя : КПУ, 2012. С. 34–37.
11. Гуцалюк О. М. Проблеми використання управлінських технологій промисловими підприємствами України. *Пріоритети розвитку підприємств у XXI столітті*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кіровоград, 21–22 квітня 2011 р.). Кіровоград : КОД, 2011. Ч. I. С. 145–146.
12. Гуцалюк О. М., Головіна О. І. Аудит систем управління якістю підприємств сфери інжинірингу. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 32. С. 481–487.
13. Гуцалюк О. М. Розвиток державного регулювання економічних відносин у сфері банкрутства в Україні. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 1 (38). С. 188–191. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1\(38\).188-191](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1(38).188-191).
14. Гуцалюк О. М., Лозова Т. П., Скопцов К. В., Ксенофонов Д. В. Економіко-цифрове моделювання реінжинірингу фінансової діяльності вітчизняних підприємств. *Вісник економічної науки України*. 2023. № 1 (44). С. 106–113. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.1\(44\).106-113](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.1(44).106-113).

References

1. Ilchenko, T. (2023). Modeli ta mekhanizmy formuvannia systemy upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva [Models and mechanisms of forming an enterprise competitiveness management system]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-12> [in Ukrainian].
2. Kotler, F., Armstrong, G. (2022). Osnovy marketynhu [Principles of Marketing]. Kyiv, Naukovi svit. 880 p. [in Ukrainian].
3. Porter, M. (1997). Stratehiia konkurentsii: metodyka analizu haluzei i diialnosti konkurentiv [Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors]. Kyiv, CEL. 390 p. [in Ukrainian].
4. Didenko, Ye. O. (2017). Model upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva [Model of enterprise competitiveness management]. *Efektivna ekonomika*, 5, pp. 23–29 [in Ukrainian].
5. Yevtushenko, N. O., Honchar, D. K. (2021). Mekhanizm upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstv Ukrainy [Mechanism of competitiveness management of Ukrainian enterprises]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes – Economics. Management. Business*, 1 (35), pp. 16–21. DOI: <https://doi.org/10.31673/2415-8089.2021.011621> [in Ukrainian].
6. Savchenko, T. V., Rodina, O. V., Kryvenok, A. L. (2024). Kontseptualni pidkhody do formuvannia konkurentnoi stratehii pidpriemstv kharchovoi promyslovosti [Conceptual approaches to forming competitive strategies for food industry enterprises]. *Ekonomichnyi visnyk Dniprovskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu – Economic Bulletin of Dnipro State Technical University*, 2(9), pp. 43–48. DOI: [https://doi.org/10.31319/2709-2879.2024iss2\(9\).318838pp43-48](https://doi.org/10.31319/2709-2879.2024iss2(9).318838pp43-48) [in Ukrainian].
7. Zavhorodnii, A., Lagodiienko, V., Zerkina, O., Bondarenko, S., Danylyshyn, B., Kozachenko, L. (2024). Selective management in sustainable agri-food systems. *TEM Journal*, 13 (4), pp. 2931–2947. DOI: <https://doi.org/10.18421/TEM134-28>.
8. Volyk, S. V., Savchenko, T. V., Pribilnova, I. B. (2023). Stratehichne upravlinnia konkurentospromozhnistiu ahrarnoho sektoru: rozvytok klasternykh struktur [Strategic management of competitiveness in the agrarian sector: Development of cluster structures]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniki – Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, 8(4), pp. 371–375. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-4-59> [in Ukrainian].
9. Nikoliuk, O. V., Lahodiienko, N. V., Bendasiuk, O. O., Demchenko, A. M. (2024). Instrumenty derzhavnoi polityky dlia stymuliuvannia staloho rozvytku [Instruments of state policy to stimulate sustainable development]. *Enerhozberezhennia. Enerhetyka. Enerhoaudyt*, 11(202), pp. 83–97. DOI: <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2024.11.06> [in Ukrainian].
10. Hanzyska, T. S., Hutsaliuk, O. M. (2012). Vyvchennia pidkhodiv do otsinky tekhnolohichnoi zrilosti pidpriemstva [Study of approaches to assessing the technological maturity of an enterprise]. *Formuvannia efektyvnykh mekhanizmv hospodariuvannia v umovakh suchasnoi ekonomiky: teoriia i praktyka [Formation of effective management mechanisms in the conditions of the modern economy: theory and practice]*: Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference. (pp. 34–37). Zaporizhzhia, KPU [in Ukrainian].
11. Hutsaliuk, O. M. (2011). Problemy vykorystannia upravlinskykh tekhnolohii promyslovymy pidpriemstvamy Ukrainy [Problems of using management technologies by industrial enterprises of Ukraine]. *Priorytyety rozvytku pidpriemstv u KhKhI stolitti [Priorities of Enterprise Development in the 21st Century]*: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference. (Ch. I, pp. 145–146). Kirovohrad, KOD [in Ukrainian].

12. Hutsaliuk, O. M., Holovina, O. I. (2019). Audyt system upravlinnia yakistiu pidpriemstv sfery inzhynirynhu [Audit of quality management systems of engineering enterprises]. *Infrastruktura rynku – Market infrastructure*, 32, pp. 481-487 [in Ukrainian].
13. Hutsaliuk, O. M. (2020). Rozvytok derzhavnoho rehuliuвання ekonomichnykh vidnosyn u sferi bankructstva v Ukraini [The development of state regulation of economic relations in field of bankruptcy in Ukraine]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (38), pp. 188-191. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1\(38\).188-191](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1(38).188-191) [in Ukrainian].
14. Hutsaliuk, O. M., Lozova, T. P., Skoptsov, K. V., Ksenofontov, D. V. (2023). Ekonomiko-tsyfrove modeliuvannya reingynirynhu finansovoi diialnosti vitchyznianskykh pidpriemstv [Economic and digital modeling of reengineering of financial activities of domestic enterprises]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (44), pp. 106-113. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.1\(44\).106-113](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.1(44).106-113) [in Ukrainian].

Козак К. Б., Бакай Р. В., Буряченко Ю. М. Управління конкурентоспроможністю підприємства як основа сталого розвитку

У статті розглянуто актуальні підходи до управління конкурентоспроможністю підприємства в умовах трансформації ринкового середовища. Основну увагу приділено переходу від традиційного ресурсно-орієнтованого управління до стратегічно-орієнтованої моделі, яка ґрунтується на прогнозуванні змін і використанні ефективних управлінських інструментів. Проаналізовано вплив впровадження сучасних моделей (модель життєвого циклу продукту, модель п'яти сил конкуренції М. Портера, модель створення цінності для клієнта) та систем управління (стратегічне планування, контроль і моніторинг, управління якістю та ризиками) на забезпечення сталого розвитку підприємства. Підкреслено, що конкурентоспроможність є не лише результатом ефективної стратегії, а й її критерієм, що визначає довгострокову стійкість бізнесу. Запропоновано концепцію сталого розвитку підприємства, яка базується на ідеї гармонізації трьох ключових компонентів: економічної ефективності, екологічної безпеки та соціальної відповідальності. Особливу увагу приділено взаємозв'язку між ефективним управлінням конкурентоспроможністю та досягненням цілей сталого розвитку, що забезпечує стратегічну цінність розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

Ключові слова: управління конкурентоспроможністю, сталий розвиток, взаємозв'язок, концепція сталого розвитку, моделі управління, системи управління.

Kozak K., Bakay R., Buriachenko Y. Management of Competitiveness of Enterprise as the Basis of Become Development

This article explores contemporary approaches to managing enterprise competitiveness in dynamic market transformations. It emphasizes the paradigm shift from traditional resource-oriented management to a forward-looking, strategically oriented model. This modern approach prioritizes forecasting market changes and leveraging advanced managerial tools to enhance enterprises' adaptability and resilience.

The study analyzes the application of key management models – such as the product life cycle model, Michael Porter's five competitive forces framework, and the customer value creation model – as well as comprehensive management systems, including strategic planning, monitoring and evaluation, quality management, and risk management systems. These elements are integral to sustainable enterprise development in a complex and volatile business environment.

The article's central argument is that competitiveness should be viewed not only as the result of a successful strategy but also as a defining criterion of long-term business sustainability. The research introduces a conceptual framework for sustainable enterprise development that harmonizes three essential components: economic performance, environmental protection, and social responsibility. This triad forms the basis for long-term value creation and strategic positioning in competitive markets.

Particular attention is given to the interdependence between effective competitiveness management and realizing sustainable development goals. The article posits that strategic management practices that enhance competitiveness also directly contribute to the enterprise's ability to operate responsibly, innovate consistently, and respond flexibly to external changes.

It is further argued that the relationship between enterprise development and competitiveness management is fundamental and multidimensional. These two domains are interlinked in conceptual and operational terms. Enterprise development management encompasses long-term strategic goal setting, resource mobilization, technological modernization, innovation management, structural optimization, and proactive adaptation to external challenges. Meanwhile, enterprise competitiveness reflects the organization's capacity to function efficiently in market conditions, strengthen and expand its market presence, develop unique competitive advantages, and maintain stable profitability over time.

This holistic view underscores the necessity of integrating sustainability principles into the core of competitiveness strategies, thus fostering enterprises capable of thriving in the face of future uncertainties.

Keywords: competitiveness management, sustainable development, strategic integration, sustainability concept, management models, enterprise adaptability, managerial systems.

Стаття надійшла до редакції 26.03.2025
Рецензовано: 16.04.2025